

Čeněk Tonder

*23. 7. 1859, Kouřim, †12. 4. 1934 Škvorec

učitel, spisovatel (beletrie pro mládež, pedagogika, dramata, historické povídky), kronikář
Působnost: Vitice, Úvaly, Třebohostice, Sluštice, Škvorec

Kouřimský rodák Čeněk Tonder vystudoval učitelský ústav v Kutné Hoře a ve svých 19. letech se stal nejprve podučitelem ve Viticích, později učil v Úvalech, v letech 1889-1914 působil jako řídicí učitel na škole v Třebohosticích a pak odešel učit do Sluštic.

Přispíval do pedagogických časopisů, psal fejetony a když začal v Českém Brodě roku 1881 vycházet týdeník *Naše Hlasy*, vstoupil Čeněk Tonder do povědomí čtenářů poprvé jako autor kulturní studie „*Zaklínač*“. Jako autor historických povídek se uváděl pod pseudonymem „Radslav Zlický“, přispíval řadou povídek do *Národních Listů* a *Politiky*. Byl autorem materiálové studie o vpiscích do Beckovského Poselkyně: „*Z náboženských hádek v stol. 18.*“

Při své literární činnosti spolupracoval s dopisovatelem Josefem Barákem z Prahy, učitelem Karlem Knížkem (Epištoly našemu rolnictvu), lékárníkem Vojtěchem Hořínkem, učitelem Josefem Moravcem, studentem Františkem Procházkou (alias „Frantou Županem“), Josefem Braunem z Vídně, Janem Herbenem a mnoha dalšími. Čeněk Tonder se aktivně účastnil kulturního dění ve Škvorci i okolí. Roku 1887 byla v Úvalech uvedena Grunertova opereta „*Náš milý venkov*“, která byla označena první operetou odehranou v Úvalech, text i hudbu doplnili úvalští učitelé Čeněk Tonder a František Podhola. Roku 1893 působil v odboru Národopisné výstavy Československé v Českém Brodě. Stál také u zrodu Tělocvičné jednoty Sokol ve Škvorci roku 1898, kdy byl jako zakládající člen zvolen náměstkem.

V pozdějším věku se Čeněk Tonder usadil ve Škvorci, kde strávil poslední léta svého života v bývalém zámeckém dvoře. Ve obci Zlatá měl syna, který byl lesníkem. Každé úterý pořádal v hostinci „U Zálabských“ historické besedy s občany. Roku 1922 se stal kronikářem městyse Škvorce a založil první Pamětní knihu, která se bohužel ztratila.

Bibliografie:

- „*Z české školy*“ (1884) učitelský almanach
- „*První peníze*“ (1886) autobiografická povídka
- „*Pomněnky Sázavské*“ (1887)
- „*Clarinetto solo*“ (1887)
- „*O české knize*“ (1890) literární studie
- „*O české peníze*“ (1890)
- „*O pestré Orlici*“ (1890)
- „*Ze starých časů*“ (1893)
- „*Z minulosti a přítomnosti*“ (1896)
- „*Z minulosti*“ (1897)
- „*Škvorec a okolí*“ (1899) turistický průvodce
- „*Šlépějemi předků*“ (1899)
- „*Na šikmé ploše*“ (1899)
- „*Před úsvitem*“ (1899) historická povídka
- „*Husité, čili, Čechy od roku 1414-1424.*“ 2 díly (1899, 1900)
- „*Českobrodsko a Černokostecko, díl 1 Školství*“ (1901) pod vedením F. L. Sála
- „*Lupiči*“ (1901) historická povídka
- „*Žáci žebrácci*“ (1903)
- „*Jak žáci vysvobodili vězně tureckého*“ (1903)
- „*Katechismus českých rodičů*“ (1907)
- „*Patero historických povídek*“ (1908)
- „*Dcera generálova*“ (1910)
- „*Za městskou zdí*“ (1912)
- „*Zlato*“ (1913)
- „*Šlépějemi předků*“ (1930) reedice